

- **BROŠURA br. 3**

Modeli izgleda kurikuluma i implementacijski pristupi

Brojna društvena udruženja i organizacije naveli su da je "lečenje bola ljudsko pravo"(8). Međutim, decenijska istraživanja su pokazala da je lečenje akutnog bola neadekvatno, a *Global Burden of Disease Study* ukazuje da je dugotrajan bol rastući uzrok morbiditeta i invaliditeta širom sveta (13). Ovi podaci se neće promeniti ako se edukacija o bolu i stručnost u lečenju bola ne postave kao prioriteta i uslov za sve diplomce zdravstvenih profesija. Iako uvođenje sadržaja o bolu u već prepunjene nastavne planove i programe može biti izazov, korišćenje postojećih resursa može olakšati proces.

U zavisnosti od zahteva nastavnog plana i programa, potrebno je razmotriti sva četiri domena IASP kurikuluma:

- multidimenzionalnost prirode bola
- procena i mere bola
- menadžment bola
- primena u kliničkoj praksi

Osim toga, značaj interprofesionalne edukacije se prepoznaje sve više, tako da kliničari uče da rade zajedno kako bi pružili efikasniji tretman bola [4,7,14].

Dizajn kurikuluma uključuje:

- jasno definisane ciljeve i obrazloženje studentu zašto uči o bolu
- uključivanje ljudi u uspeh i održivost

©Copyright 2018 Međunarodna asocijacija za proučavanje bola. Autorska prava zaštićena.

IASP spaja naučnike, kliničare, zdravstvene radnike, i kreatore polisa kako bi stimulisala i podržala studije o bolu, prenošenje stečenog znanja u svrhu postizanja boljih rezultata u oslobađanju od bola na globalnom nivou.

- sadržaj, pristupe učenju i metode evaluacije koje su izvodljive s obzirom na resurse[9,14].

Implementacija uključuje strategije koje podrazumevaju:

- nivo i iskustvo studenta
- sekvencijalne ciljeve učenja
- učestale metode evaluacije koje osiguravaju sticanje neophodnog znanja i veština

Prilagođavanje već razvijenim nastavnim planovima i programima, modelima i strategijama može pomoći da se uštedi vreme i trud.

Izvori-resursi

1. Profesionalni i interprofesionalni nastavni planovi i programi pre dobijanja licence (dodiplomci, uvođenje u kliničku praksu)

- Internet stranica IASP-a nudi i profesionalne i interprofesionalne nastavne planove i programe koji se mogu implementirati na različite načine uzimajući u obzir uključene profesije, pacijente i regionalne potrebe.
- Kompetentnosti za tretman bola koje se odnose na nastavne planove IASP-a su osmišljene kako bi se osiguralo da svi visoko obrazovani zdravstveni stručnjaci mogu pružiti efikasno i bezbedno lečenje bola [5,6,7].
- Četvorodnevni kurs bola za studente prve godine na Johns Hopkins Medicinskom fakultetu uključuje reflektivne aktivnosti kao što je studentov "portfolio bola" koji odgovara slikama bola u umetničkim delima, iskustva sa ličnim bolom i uloga empatije u medicini [11,12].
- Skica sadržaja o bolu i nastavnih metoda u interprofesionalnoj saradnji sa šest naučnoistraživačkih škola Univerziteta u Vašingtonu sa preporukama za dodavanjem sadržaja o bolu [3].
- " *Pain Interprofessional Curriculum Model* " zasnovan na domenima IASP-a, usmerava planiranje i implementaciju kurikuluma kroz razjašnjavanje četiri ključna pitanja: (1) zašto je bol važan u vašem kontekstu; (2) koga uključiti za postizanje uspeha; (3) koji sadržaj, raspored i resursi su realni; i (4) kako da sprovedete, bilo profesionalne ili međusobne, obavezne ili izborne, integrisane časove ili kurs [14].
- Integrisanje sadržaja o bolu na 19 Univerziteta u Velikoj Britaniji kroz sedam disciplina: izazovi i uspešni pristupi [1].
- *Essential Pain Management-UK* je uveden na 12 medicinskih fakulteta.

©Copyright 2018 Međunarodna asocijacija za proučavanje bola. Autorska prava zaštićena.

IASP spaja naučnike, kliničare, zdravstvene radnike, i kreatore polisa kako bi stimulisala i podržala studije o bolu, prenošenje stečenog znanja u svrhu postizanja boljih rezultata u oslobađanju od bola na globalnom nivou.

- Onlajn programi za učenje i mentorstvo na daljinu doveli su do poboljšanja u posmatranim kliničkim veštinama studenata, kao i kod prepisivanja lekova, znanja i poverenja u lekare primarne zdravstvene zaštite, ali su dokazi o efikasnosti ovih modaliteta trenutno ograničeni na okruženja sa velikim resursima [15, 16, 17].

2. Poboljšanje obrazovanja o kliničkom radu za zdravstvene radnike

- Simulacija “pogoršanje pacijenta” kao efikasna "nisko-tehnološka" zamena za edukaciju kliničara na postoperativnoj proceni bola, sa poboljšanjima u znanju koja se mogu porediti sa skupljim standardizovanom simulacijama sa pacijentima [10].
- Radionice o edukaciji o bolu za medicinske sestre koje rade na pedijatrijskim i neonatalnim odeljenjima poboljšavaju njihove rezultate znanja o bolu na testovima [3].

3. Postdiplomsko i profesionalno kontinuirano obrazovanje

- IASP Škole bola i kampovi
- IASP poglavlja i veb stranice

LITERATURA

1. Carr E, Briggs E, Allcock N, Black P. Understanding factors that facilitate the inclusion of pain education in undergraduate education: Perspectives from a UK survey. *Bri J Pain* 2016;10(2):100-107.
2. Dongara AR, Nimbalkar SM, Phatak AG, et al. An Educational Intervention to Improve Nurses' Understanding of Pain in Children in Western India. *Pain management nursing* 2017; 18: 24-32. 2016/12/15. DOI: 10.1016/j.pmn.2016.10.003.
3. Doorenbos A, Gordon D, Tauben D, et al. A Blueprint of Pain Curriculum Across prelicensure Health Sciences Programs: One NIH Pain Consortium Centre of Excellence in Pain Education (CoEPE) Experience. *J Pain* 2013;14(12): 1533-1538.
4. Dow A, Thibault G. Interprofessional education – a foundation for a new approach to health care. *N Engl J Med* 2017;377(9):803-805.
5. Fishman S, Young H, Arwood E, Chou R, Herr K, Murinson (Higans) B, Watt-Watson J, Carr D, Gordon D, Stevens B, Bakerjian D, Ballantyne J, Courtenay M, Djukic M, Koebner I, Mongoven J, Paice J, Prasad R, Singh N, Sluka K, Marie B, Strassels S. Core Competencies for Pain Management: Results of an Interprofessional Consensus Summit. *Pain Med* 2013;14:971-981.
6. Herr K, St Marie B, Gordon D, Paice J, Watt-Watson J, Stevens B, Bakerjian D, Young H. An Interprofessional consensus of core competencies for prelicensure education in pain management: Curriculum application for nursing. *J Nurs Educ* 2015; 54(6):317-328.

©Copyright 2018 Međunarodna asocijacija za proučavanje bola. Autorska prava zaštićena.

IASP spaja naučnike, kliničare, zdravstvene radnike, i kreatore polisa kako bi stimulisala i podržala studije o bolu, prenošenje stečenog znanja u svrhu postizanja boljih rezultata u oslobađanju od bola na globalnom nivou.

7. Hoeger Bement M, St Marie B, Nordstrom T, Christensen N, Mongoven J, Koebner I, Fishman S, Sluka K. An Interprofessional consensus of core competencies for prelicensure education in pain management: curriculum application for physical therapy. *Physical Therapy* 2014;94(4): 451-464.
8. International Association for the Study of Pain. Declaration of Montreal. Montreal, Canada. <https://www.bing.com/search?q=www.iasp-pain.org/DeclarationofMontreal/> (accessed August 5, 2017).
9. Lattuca, L. & Stark, J. (2009) *Shaping the college curriculum: Academic plans in context*. San Francisco: Jossey-Bass.
10. McGillion M, Dubrowski A, Stremler R, Watt-Watson J, Campbell F, McCartney C, Victor JC, Snell L, Wiseman J, Nelson S, Stinson J, Costello J, Robb A, Hunter J, Dao T, Promislow S, Shobbrook C, Regehr C, Leegaard M, Schreiber M, Silver I. The post-operative pain assessment skills pilot trial. *Pain Research and Management* 2011; 16: 401-406.
11. Murinson (Hogans) B, Nenortas E, Mayer RS, Mezei L, Kozachik S, Nesbit S, Haythornthwaite J, Campbell J. A new program in pain medicine for medical students: Integrating core curriculum knowledge with emotional and reflective development. *Pain Med* 2011;12;186-195.
12. Murinson (Hogans) B. Pain and the humanities: exploring the meaning of pain in medicine through drama, literature, fine arts and philosophy. *MedEdPORTAL Publications*. 2010;6:8129. http://doi.org/10.15766/mep_2374-8265.8129
13. Rice A, Smith B, Blyth F. Pain and the global burden of disease. *Pain* 2016;157(4):791–6.
14. Watt-Watson J, Lax L, Davies R, Langlois S, Oskarsson J, Raman-Wilms L.(2017).The Pain Interprofessional Curriculum Design Model. *Pain Med* 2017; 18: 1040-1048 doi: 10.1093/pm/pnw337
15. Weiner DK, Morone NE, Spallek H, Karp JF, Schneider M, Washburn C, Dziabiak MP, Hennon JG, Elnicki DM. E-learning module on chronic low back pain in older adults: evidence of effect on medical student objective structured clinical examination performance. *J Am Geriatr Soc*. 2014 Jun;62(6):1161-7.
16. Frank JW, Carey EP, Fagan KM, Aron DC, Todd-Stenberg J, Moore BA, Kerns RD, Au DH, Ho PM, Kirsh SR. Evaluation of a telementoring intervention for pain management in the Veterans Health Administration. *Pain Med*. 2015 Jun;16(6):1090-100.
17. Ball S, Wilson B, Ober S, Mchaourab A. SCAN-ECHO for Pain Management: Implementing a Regional Telementoring Training for Primary Care Providers. *Pain Med*. 2017 May 19. doi: 10.1093/pm/pnx122. [Epub ahead of print]

AUTORI

Judy Watt-Watson, RN, MSc, PhD
Professor Emeritus
Lawrence S. Bloomberg Faculty of Nursing
Senior Fellow, Massey College
University of Toronto
Toronto, Ontario, Canada

Beth B. Hogans, M.S. (Biomath), M.D., Ph.D.
Associate Professor

©Copyright 2018 Međunarodna asocijacija za proučavanje bola. Autorska prava zaštićena.

IASP spaja naučnike, kliničare, zdravstvene radnike, i kreatore polisa kako bi stimulisala i podržala studije o bolu, prenošenje stečenog znanja u svrhu postizanja boljih rezultata u oslobađanju od bola na globalnom nivou.

Director of Pain Education
Department of Neurology
Johns Hopkins School of Medicine
Baltimore, Md., USA
Eloise C J Carr, BSc (Hons), RN, PGCEA, RNT, MSc, PhD
Professor, Faculty of Nursing

RECENZENTI

John Hughes, MBBS, FRCA, FFPMRCA
Pain Management Unit
The James Cook University Hospital
Middlesbrough, UK

Hellen N. Kariuki, B.D.S., MSc, PhD
Senior Lecturer
Department of Medical Physiology
University of Nairobi
Nairobi, Kenya

PREVOD

Aleksandar Knezevic, Milica Jeremic Knezevic

©Copyright 2018 Međunarodna asocijacija za proučavanje bola. Autorska prava zaštićena.

IASP spaja naučnike, kliničare, zdravstvene radnike, i kreatore polisa kako bi stimulisala i podržala studije o bolu, prenošenje stečenog znanja u svrhu postizanja boljih rezultata u oslobađanju od bola na globalnom nivou.

O Međunarodnoj asocijaciji za proučavanje bola (IASP)®

IASP je vodeći profesionalni forum za naučna, praktična, i edukativna polja u studijama bola. [Članstvo je otvoreno za sve profesionalce](#) koji se bave istraživanjem, dijagnostikom, ili lečenjem bola. IASP ima više od 7,000 članova iz 133 zemlje, 90 nacionalnih organizacija, i 20 Specijalnih interesnih grupa.

Planirajte da se pridružite Vašim kolegama na [17. Svetskom kongresu o bolu](#) 12-16.9.2018. u Bostonu, Massachusetts, USA.

U okviru kampanje "Global Year for Excellence in Pain Education" IASP nudi devet dokumenata koji pokrivaju specifične teme u edukaciji bola. Ovi dokumenti su prevedeni na više jezika i mogu se preuzeti besplatno. Posetite www.iasp-pain.org/globalyear za više informacija.

International Association for the Study of Pain

IASP

Working together for pain relief

©Copyright 2018 Međunarodna asocijacija za proučavanje bola. Autorska prava zaštićena.

IASP spaja naučnike, kliničare, zdravstvene radnike, i kreatore polisa kako bi stimulisala i podržala studije o bolu, prenošenje stečenog znanja u svrhu postizanja boljih rezultata u oslobađanju od bola na globalnom nivou.